

نهاد حکومت

۱- چرا جامعه به حکومت نیاز دارد و هیچ جامعه ای نمی تواند بدون وجود حکومت باقی بماند؟

نیاز به حکومت

شما پیش از این در درس تاریخ با حکومت‌ها و سلسله‌های مختلف آشنا شده‌اید. آیا تاکنون فکر کرده‌اید که چرا حکومت‌ها پدید آمده‌اند و آیا جامعه‌ای می‌تواند بدون نهاد حکومت به حیات خود ادامه دهد؟

همان‌طور که زندگی اجتماعی یک **ضرورت** است و انسان‌ها نمی‌توانند به تنهایی زندگی کنند و نیازهای مادی و معنوی خود را برطرف کنند، داشتن حکومت نیز برای یک جامعه یک ضرورت است و هیچ جامعه‌ای نمی‌تواند بدون وجود حکومت باقی بماند! (زیرا در زندگی اجتماعی نیازهای مشترکی وجود دارد و افراد برای تنظیم امور خود به قوانین و مقرراتی نیاز پیدا می‌کنند. آنها همچنین برای اجرای قوانین و حل اختلافات، برقراری امنیت و نظم، ایجاد هماهنگی میان فعالیت‌های مختلف جامعه و دفاع از هجوم دشمنان ناگزیرند حکومتی تشکیل دهند و اداره امور جامعه را به افرادی بسپارند. بنابراین بدون نهاد حکومت، جامعه دچار اختلال و هرج و مرج می‌شود.)

۲- چرا در معرفی کشورها و بیان هویت آنها از نوع حکومت

آنها نیز یاد می‌شود؟

صحیح یا غلط

وظایف حکومت

اگرچه نهاد حکومت در همه کشورها وجود دارد و حکومت‌ها تقریباً وظایف مشابهی را به عهده دارند؛ ولی تفاوت‌های مهم و اساسی نیز میان آنها وجود دارد! (نهاد حکومت، مهم‌ترین ویژگی‌های ارزشی و فرهنگی یک کشور را نمایان می‌سازد. به همین دلیل در معرفی کشورها و بیان هویت آنها، از نوع حکومت آنها نیز یاد می‌شود.)

برخی از مهم‌ترین وظایف حکومت‌ها عبارت‌اند از:

۳- برخی از مهم‌ترین وظایف حکومت‌ها را بیان کنید؟ ۴ مورد

۳) ● وضع قوانین و مقررات لازم در امور مختلف → وظیفه قوه مقننه

● اجرای قوانین

● برقراری نظم و امنیت

● رسیدگی به اختلافات و شکایت‌ها

● تعلیم و تربیت

● حفظ میراث فرهنگی

● سیاست‌گذاری فرهنگی

● عمران و آبادانی کشور

● ایجاد وسایل و امکانات لازم برای رفع نیازهای معیشتی، اجتماعی و اقتصادی مردم

● ایجاد هماهنگی بین فعالیت‌های مختلف اقتصادی و اجتماعی

● دفاع از کشور و حفظ تمامیت ارضی*

● مدیریت منابع طبیعی و ثروت‌هایی که به عموم مردم تعلق دارند؛

● حمایت از گروه‌های خاص و نیازمند مانند کودکان بی‌سرپرست، معلولان و ازکارافتادگان. (۳)

جواب فعالیت ۱

وظایف قوه مجریه

۴- چرا اسلام وجود حکومت برای جامعه را ضروری می داند؟

۵- مبدا قوانین و مقررات از دیدگاه اسلام برای برپایی حکومت چیست؟

۶- از دیدگاه اسلام عقل و وحی الهی چه جایگاهی دارند؟

○ فعالیت

۱- با توجه به آنچه در سال های قبل درباره قوه مقننه، قضائیه و مجریه خوانده اید، چند مورد از مهم ترین وظایف حکومت را که در صفحه قبل نوشته شده، انتخاب کنید و بگویید از وظایف کدام قوه است. **جواب ها در صفحه قبل نوشته شده است**

۷- برخی از قوانین و ارزش های اجتماعی اسلام را نام ببرید؟ ۴ مورد اسلام و حکومت

اسلام وجود حکومت را برای جامعه ضروری می داند. (زیرا بسیاری از احکام الهی (مانند عدالت) جز با تشکیل یک جامعه و حکومت الهی، محقق نمی گردد. پیامبر اکرم ﷺ نیز پس از هجرت از مکه به مدینه، حکومت اسلامی تشکیل داد.) ۴

۵) **مبدأ قوانین و مقررات برای برپایی حکومت از دیدگاه اسلام، حکمت و اراده خداوند است (عقل و وحی الهی، دو وسیله اصلی برای شناخت ارزش های الهی، قوانین و مقررات اجتماعی هستند) ۶**

۷) **عدالت و ایجاد شرایط مناسب برای رشد و تعالی مردم، آزادی انسان ها از همه بندها و موانع سعادت آنها، استقلال و نفی سلطه بیگانگان، ظلم نکردن، مسئولیت در قبال مظلومان، تأمین اجتماعی و تلاش برای عمران و آبادی زمین، برخی از قوانین و ارزش های اجتماعی اسلام هستند. ۷**

۸- **مجریان قوانین عادلانه باید دو ویژگی داشته باشند آن دو ویژگی را نام ببرید؟**

قانون الهی ضامن عدالت است و مجریان قوانین عادلانه باید دو ویژگی داشته باشند: (عدالت را بشناسند و به عدالت رفتار کنند.) ۸ همین دلیل، برای حکومت و اداره امور جامعه، فقط آن گروه از مردم شایستگی دارند که هم از قوانین و ارزش های الهی آگاهی داشته باشند

و هم از نظر تقوا و عدالت از دیگر مردم بالاتر باشند. در رأس این گروه، پیامبران الهی و سپس جانشینان آنها یعنی امامان معصوم علیهم السلام قرار دارند. ۹- **در غیاب پیامبر (ص) و امامان معصوم (ع) چه کسانی شایستگی حکومت بر مردم را دارند؟**

۹- **می توانند دستورات اسلام را به درستی بر شرایط و زمان های مختلف تطبیق دهند، ادامه دهنده راه آنها هستند. ۱۰**

امت اسلامی باید از پذیرش طاغوت و حکومت های غیر الهی خودداری کند و برای شکل گیری امامت و ولایت الهی بر اساس موازین و ارزش های اسلامی از هیچ تلاش و مجاهدتی دریغ نرزد.

۹- **برای حکومت و اداره امور جامعه کدام گروه از مردم شایستگی دارند؟ و در رأس این گروه**

چه کسانی قرار دارند؟

۱۱) **خداوند، ولی و سرپرست کسانی است که ایمان آورده اند. آنها را از ظلمت ها، به سوی نور بیرون می برد. (اما کسانی که کافر شدند، اولیای آنها طاغوت ها هستند که آنها را از نور، به سوی ظلمت ها بیرون می برند. آنها اهل آتش اند و همیشه در آن خواهند ماند.) ۱۱**

سوره بقره، آیه ۲۵۷

۱۲) **ای کسانی که ایمان آوردید، فرمان برید از خدا و فرمان برید از رسول و اولیای امور از خودتان و اگر در چیزی ستیزه کردید به خدا و رسولش باز گردید. ۱۲**

سوره نساء، آیه ۵۹

۱۲- **خداوند در آیه ۵۹ سوره نسا درباره حاکمیت الهی چه می فرماید؟**

۱۴۱

۱۱- **با توجه به آیه ۲۵۷ سوره بقره نظر خداوند درباره حق حاکمیت چیست؟**

۳- زیرا خداوند آفریننده انسان است و مالک حقیقی این جهان است و به همه امور آگاهی دارد

○ فعالیت

۲- چرا مبدأ اصلی قوانین برای برپایی حکومت از دیدگاه اسلام، حکمت و اراده خداوند است؟

۳- با مطالعه آیات قرآن کریم در صفحه قبل، دیدگاه اسلام را درباره ماهیت حکومت بیان کنید.

فعالیت ۳) از نظر اسلام حاکمیت مطلق از آن خداوند است که در زمان حضور پیامبر(ص) و جانشینان معصوم تکلیفی الهی است که بر عهده آنان نهاده شده است.

۱۳- کلمه جمهوری در حکومت اسلامی ایران نشان دهنده چیست؟

حکومت در کشور ما

همان طور که در فصل هشتم خواندید. پس از پیروزی انقلاب اسلامی، حکومت جمهوری* اسلامی در ایران تأسیس و جانشین

حکومت شاهنشاهی شد.

بنیان‌گذار این نوع حکومت امام خمینی علیه السلام است. ^{۱۳} کلمه «جمهوری» نشان می‌دهد که شکل این حکومت، جمهوری است و در آن حق انتخاب و مشارکت مردم در حکومت به رسمیت شناخته می‌شود. ^{۱۴} کلمه «اسلامی» نیز یعنی محتوای این حکومت اسلامی است و

کشور با اصول و قوانین اسلامی اداره می‌شود. زمامداران آن نیز باید مؤمن و معتقد به اسلام و متعهد به اجرای آن باشند. ^{۱۴}

۱۴- کلمه اسلامی در حکومت اسلامی ایران نشان دهنده چیست؟

○ فعالیت

۴- تحقیق کنید پس از انقلاب اسلامی تاکنون، چه انتخابات‌هایی و با چه تعداد، در کشور برگزار شده است؟

همه‌پرسی نظام جمهوری اسلامی ۱۰ و ۱۱ فروردین ۱۳۵۸- خبرگان بررسی قانون اساسی ۱۲ مرداد

۱۳۵۸- انتخابات ریاست جمهوری ۱۲ بار- مجلس شورای اسلامی ۱۱ بار- انتخابات خبرگان ۵ بار-

انتخابات شورای اسلامی ۵ بار برگزار شده است

۱۵- مهمترین رکن حکومت جمهوری اسلامی ایران چیست؟

ارکان حکومت در جمهوری اسلامی ایران

۱۵) بر طبق قانون اساسی، مهم‌ترین رکن حکومت جمهوری اسلامی رهبری آن است (ولیه قوه مقننه، قضائیه و مجریه تحت نظارت رهبری به اداره امور کشور می‌پردازند. رهبری در جمهوری اسلامی ایران بر پایه «ولایت فقیه» است.

۱۶- ولایت به چه معناست؟

۱۶) ولایت به معنای سرپرستی است (گفتیم که از دیدگاه اسلام پیامبران و امامان معصوم علیهم‌السلام از طرف خداوند نمایندگی دارند که مردم را سرپرستی کنند. بر طبق اصل پنجم قانون اساسی، در زمان غیبت امام زمان عجل‌الله‌تعالی‌و‌رحمته‌الشریف سرپرستی جامعه اسلامی بر عهده فقیه عادل و باتقوا، آگاه به زمان، شجاع، مدیر و مدبر است. ۱۸)

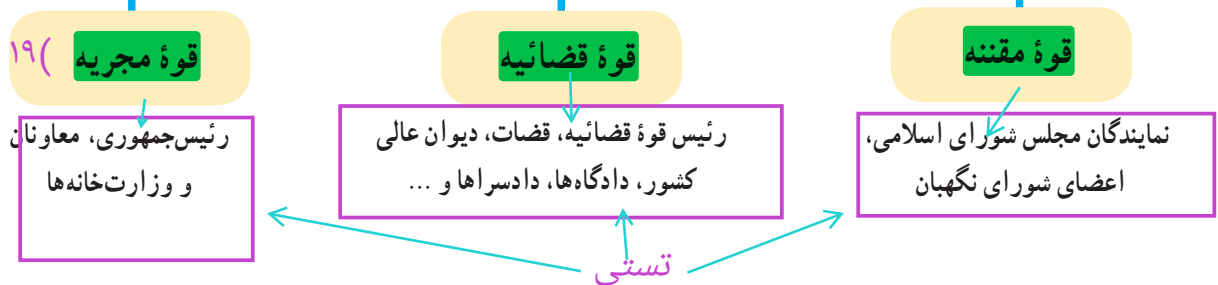

۱۷- از دیدگاه اسلام و ولایت مختص چه کسانی است؟

۱۹ (رهبری ولی فقیه)

۱۸- بر طبق اصل پنجم قانون اساسی سرپرستی جامعه در

زمان غیبت بر عهده چه کسی است؟

۲۰- مدیریت کلان و ارزشی رهبر به چه معناست؟

اختیارات و وظایف رهبر

رهبر، مدیریت کلان و ارزشی کشور را بر عهده دارد. (به این معنا که مراقب حرکت کلی کشور است تا از اهداف و ارزش‌های

انقلاب اسلامی، منحرف نشود. ۲۰)

۲۱- مهمترین وظایف و اختیارات رهبر جمهوری اسلامی را نام ببرید؟

بر طبق قانون اساسی (اصل ۱۱۰)، برخی از مهم‌ترین وظایف و اختیارات رهبر جمهوری اسلامی عبارت‌اند از:

* ۲۱) تعیین سیاست‌های کلی نظام و نظارت بر حسن اجرای آنها

* فرماندهی کل نیروهای مسلح

* نصب و عزل و قبول استعفای فقهای شورای نگهبان، رئیس قوه قضائیه، رئیس سازمان صداوسیما

جمهوری اسلامی ایران و فرماندهان نیروهای نظامی، انتظامی و سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ...

* عفو یا تخفیف مجازات محکومان در حدود موازین اسلامی ... ۲۱)

برخی از سیاست‌های کلی نظام که تاکنون تهیه شده و ابلاغ شده‌اند

عنوان	تاریخ	
ابلاغ سیاست‌های کلی نظام در امور «پدافند غیرعامل»	۱۳۸۹/۱۱/۲۹	۱
ابلاغ سیاست‌های کلی نظام در امور «امنیت فضای تولید و تبادل اطلاعات و ارتباطات»	۱۳۸۹/۱۱/۲۹	۲
ابلاغ سیاست‌های کلی اشتغال	۱۳۹۰/۰۴/۲۸	۳
ابلاغ سیاست‌های کلی ایجاد تحول در نظام آموزش و پرورش	۱۳۹۲/۰۲/۱۰	۴
ابلاغ سیاست‌های کلی «اقتصاد مقاومتی»	۱۳۹۲/۱۱/۲۹	۵
ابلاغ سیاست‌های کلی «سلامت»	۱۳۹۳/۰۱/۱۸	۶
ابلاغ سیاست‌های کلی «جمعیت»	۱۳۹۳/۰۲/۳۰	۷
ابلاغ سیاست‌های کلی «علم و فناوری»	۱۳۹۳/۰۶/۲۹	۸
ابلاغ سیاست‌های کلی «محیط زیست»	۱۳۹۴/۰۸/۲۶	۹
ابلاغ سیاست‌های کلی «خانواده»	۱۳۹۵/۰۶/۱۳	۱۰

در نظام جمهوری اسلامی علاوه بر رهبری و قوای سه گانه، نهادهای ویژه دیگری در اعمال حاکمیت مشارکت دارند.

از جمله این نهادها می‌توان **۲۲) مجلس خبرگان رهبری، شورای نگهبان، مجمع تشخیص مصلحت نظام، شورای عالی**

امنیت ملی و شورای عالی انقلاب فرهنگی) اشاره کرد.

فعالیت ۵) ویژگی های حکومت جمهوری اسلامی: بر پایه ولایت فقیه، مردمی، اسلامی و انقلابی
ب- رهبر جمهوری اسلامی باید: فقیه عادل و با تقوا آگاه به زمان شجاع، مدیر و مدبر باشد

○ فعالیت

۵- حکومت جمهوری اسلامی چه ویژگی‌هایی دارد؟ ویژگی‌های رهبر در حکومت جمهوری اسلامی کدام‌اند؟ توضیح دهید.

۶- در روزنامه‌ها یا مجلات، یک یا چند مورد از توصیه‌های رهبر جمهوری اسلامی ایران به کارگزاران حکومتی را دربارهٔ امور مختلف کشور جست‌وجو کنید و بنویسید. در صورتی که به اینترنت دسترسی دارید، می‌توانید به پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر مقام معظم رهبری یا پایگاه اطلاع‌رسانی حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله خامنه‌ای به نشانی (farsi.khamenei.ir) و «www.leader.ir» مراجعه کنید. **بر عهده دانش‌آموز**

پس از جمع‌آوری گزیدهٔ سخنان مقام معظم رهبری، آنها را روی یک تابلو نمایش دهید.

۷- دربارهٔ یکی از نهادهایی که در اعمال حاکمیت (غیر از رهبری و قوای سه‌گانه) نقش دارند، تحقیق کنید و برخی از مهم‌ترین وظایف آنها را در کلاس بیان کنید. **بر عهده دانش‌آموز**

۲۳- چرا در قانون اساسی تشکیل شوراهای روستا، شهر، شهرستان و استان مورد توجه قرار گرفته است؟ ● شوراهای اسلامی شهر و روستا

۲۳) (از آنجا که نوع حکومت در کشور ما جمهوری است و مردم باید در همهٔ شئون حکومت نقش و مشارکت داشته باشند) در قانون

اساسی تشکیل شوراهای اسلامی روستا، شهر، شهرستان و استان مورد توجه قرار گرفته است. **اعضای این شوراهای مردم منطقه یا**

محل انتخاب می‌کنند.

۲۴- هدف از تشکیل شوراهای اسلامی چیست؟

۲۴) شوراهای اسلامی با هدف همکاری مردم برای پیشبرد برنامه‌های اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و عمرانی با توجه به شرایط و

مقتضیات هر منطقه از کشور تشکیل می‌شوند) ۲۴

شورای اسلامی شهر تهران

بر عهده دانش‌آموز

○ فعالیت

۸- دربارهٔ فعالیت‌های اخیر شورای اسلامی شهر یا روستای خود تحقیق کنید و مهم‌ترین اقدام‌هایی را که شورا برای پیشرفت منطقه شما انجام داده است، در کلاس و با راهنمایی معلم خود، به بحث بگذارید.